

ZGODNJA DANICA.

Katolški cerkveni list.

Odgovorni vrednik in založnik: **Dr. Janez Kr. Pogačar.**

№ 27.

V Četertik 5. maliga Serpana.

1849.

O srečni vernitvi

*Njih vsehrišenosti, visokocastivredniga Gospoda
Gospoda Antona Alojza, Ljubljanskiga škofa
od škofskiga zbora iz Dunaja.*

Bliža se koncu četert stoletja od uniga časa,
kar si častiti pastir palico škofjo sprejel.
Dolg čas kmalo minul je, za cerkev obilno nasprotin;
Ona gibati ne kaj mogla po svoje se ni.
Znal si popred te vezi, ki tisale so toliko cerkev,
Skušnja pa učila še več lastna je samiga te.
V dobi letej če glasno ni jezik očito govoril,
Dalo resnico na dan modro je tvoje pero.
Tudi si znal ohraniti zavez z njim tesno, prijazno,
Ki je po volji nebes viši na zemlji pastir.
Kdo pa je v stanu popred bil misliti čase si druge,
Kjer tak naglo vihar sterl bi vse spone sveta.
Kjer nad breznam ostali še čolni kraljevi so redki,
Ladija cerkve samo brani se vtopu namoč.
Dneve je dal zdaj take Gospod, kjer cerkev ima up,
Priti do prostosti te, ktera je vedno ji šla.
Zdaj govoriš prot svetu za cerkev očitno nestrašen,
Kot kdaj tisti Anton, kteriga nosiš ime;
Ter si želiš brez madeža njo kot Alojzjevo dušo,
Kteriga v cerkvi svetlo drugo še nosiš ime.
Svoje godove si lepši ko s tem še zamogel obiti,
Cerkvev oproštena! je boljši vezilo za tem?
Bile so močne želje, med nami te viditi zopet,
Znati, ko cerkev o tem zalo podobo dobi.
Milosti svoje samo de Gospod le jemal bi ne svojim,
Cerkvi vsi dojdí že mir, Rimu pa viši pastir! H.

Vera edina tolažba v terpljenji.

(Poslovenil Umek.)

Kako veselo in sladko je naše življenje, kako
lepa in krasna zemlja naša! Tako kliče poln rado-
sti ginjen mladenec v pomladi svojiga življenja,
tako kliče tudi v nar lepši dobi, kakor rudeča ro-
žica v nar lepšim cvetji, mlada deklica v svoji
deviški nedolžnosti. Obadva letita, kakor metulji
s sladkim nasmeham na ustih od cvetlice do cvet-
lice skoz nestanovitno življenje, ktero za nju ni-
ma doline solzá, ampak le sladki raj, v katerim nič
ne vidita, nič ne slišita, kar bi ju vplašilo in raz-
žalostilo, temuč iz cele moči pijeta med in slad-
kost. Kamorkoli se ozreta, tam se njima cerce
vtaplja v morju veselja, ktero ju napolnuje in nju
dušo razveseljuje; ter neprenehama prepevata: „Ven-
čajmo se s cveticami, dokler ne vsahnejo.“ (modr.
2, 8.) Ali oh žalost! lepo dušee cvetje golju-
five posvetne sreče le prenitro vvene. Toča vdari,
in ga pobije; ploha dežja pride, in ga zaplavi;
vroča sapa dihne, in ga popari; blede, suho, prev-
merlo, brez vse lepote ga zdaj veter raznese, in
njegove lepe in dušee peresa raztrosi po daljnih
krajih in potih; — naglo in brez de bi mislil — na
enkrat — vsred veselja in radosti, vsred glasnih pe-
sem, vsred dušo morivnih nasladnosti bo tudi té ljub-
ljence sreče dosegla strašna burja grozna poguba. —

To je skusila v sedemnajstim stoletji neka an-
gležka gospa, ktero je belorudeča barva nad vsimi
drugimi lepšala. Ker je pa na svoje prebele, kot

sneg bliskajoče roke preveč puhtila, vzame v gostjah med svojimi znanci nekoliko češenj, jih med svoja dva tanka in bela persta dene, ter obrnivši se k drugim, de bolj razumijo, reče: Se li ne pristane lepo ta rudečina k tej belini? — Malo po tem pa se pripeti, de je ta nečimerna hči Eve v toliko revšino in siromaštvo padla, de je kmalo ravno tiste bele in bliskajoče roke, ki so pa že vele in gerbaste postale, po milošini stegala, in tako svoje revno življenje ohranila. —

Gotovo, ni potreba, de je človek merzel, — gerdogled, de bi na svetu s prekim in žalostnim očesam gledal, in vedno le hudo mislil, ali za to pa tudi ni mogoče, de bi mu celi svet v veseli rudeči barvi pred očmi skakal, in nikdar se mu ne zmrščilo! — Tergaj o človek, cvetlice, tergaj, kolikor ti ljubó, dostikrat se boš tudi na ojster tern vbodil; pi sladki med iz kozarca svojiga cvetečiga življenja, ali dostikrat boš tudi grenki žolč poserknil. Naj ti bo celi svet veselja dom, na enkrat, verjemi, se boš v tamni dolini solzá zvedil. Oznanuj in hvali slasti tega življenja, pa ne pozabi na žalost in revšino, in spomni se mnogih svojih slabosti. —

Človek, rojen od žene, živi le malo časa, in je poln nadlog. On zraste, kakor cvet in vsahne; on beži, kakor senca, in ne ostane v tistim stanu. (Job. 14.) Te besede so plod žive skušnje, besede že pred tisuč leti vresničene na poterpežljivim Jobu, kateri je iz nar višje stopnje sreče in bogastva zemeljskiga v globočino britkih nadlog padel. Včerej še nar bogatejši posestnik, danes nar revniši berač; včerej srečni oče med svojimi ljubimi otroci, danes je sam, otroci so pokopani pod razvalinami vlastniga doma; včerej zdrav, krepek, terden — kje pa danes leži, v strašni bolezni, ves hrastev in gobov, de ga je groza pogledati vsim, še njegovim prijatlam. O britka premena! o živa podoba revšine! —

Pa s čim se je nedolžni in poterpežljivi Job v svojih nadlogah tolažil? — Na zemlji ni bilo zanj tolažbe, njegovi rojaki in prijatli, namesti de bi ga bili tolažili in mirili, so mu grozne kazni očitali, de je skriven hudodelnik, in de se je božja roka nad njim maševala; clo njegova žena mu je očitala živo vero v Boga, ki mu zdey tako plačuje; ali vera, ona mu je bila edina podpora, na katero se je slab in nemogljiv opiral, edina tolažba v strašni bolezni.

„Jaz vem“, pravi on, „de moj odrešenik živi, in de bom na poslednji dan iz zemlje vstal, de me bo zopet ta koža obdala in v svojim telesu bom gledal svojiga Boga. Gledal ga bom jaz sam, in moje oči ga bodo vidile, in ne družiga; to moje

upanje je shranjeno v mojih persih“. (Job. 19, 25—27.)

Nejeverniki! modrijani! kje boš iskal tolažbe, kader bodo črni časi, in hudi dnevi čez te prišli, kader te bo za srečo in blagostanjem revšina in nadloga obiskala; kader za zdravjem bolezen, za bogastvom siromaštvo, za častjo in poštenjem sramota in zaničvanje, za radostjo in veseljem solze in žalost iznenada pridejo — kader se bo tvoje življenje proti grobu obračati jelo? —

Jaz sim si rekel v svojim sercu; šel bom, se veselil, in vžival dobrote tega sveta. Sozidal sim si hiše, zgradil si vinograde, popravil sim si verte, jih z drevesi nasadil, in cvetjem olepšal. Služabnikov in služabnic sim imel, de se uklanjajo in mi pazijo na vsaki miglej; zlata in srebra sim si spravil na kupe, in ga ni bilo bogatejšiga od mene. Kar mi je oko veselilo, to sim mu dal, kar mi je serce pozelelo, to sim mu dovolil — ali gorje! ko sim se obrnil in pogledal na delo svojih rok, sim vidil v vsim le nečimernost, in nič se mi ni pod solncem stanovitniga zdelo. Takrat sim si prizadeval modrovati, ali vidil sim, de je to nečimernost, ker preslab je um človeški, ter ne more nobene reči do dna razumeti, in terdi človeški jezik ne more s besedami razjasniti.

To so besede, ki jih je mož govoril, kateri je vsiga, kar je Bog dobrija pod nebam dal, dosti imel; ki je vžival po volji vsako veselje, imel blaga brez števila, in stal na verhu posvetne sreče, visokosti, in moči; uzmožen, vladar celiga sveta postati; ki se je s svojo visoko učenostjo toliko od družih ločil, de so od daleč k njemu prišli, de bi ga vidili, slišali, in nad njim se čudili — to so besede modriga Salomona, besede — ktere ga je grenka skušnja učila, in ki jih je vsimu človeškemu rodu v spomin zapisal: »Nečimernost čez nečimernost, in vse je nečimernost!«

Lepo in resnično govori apostelj. (1 Kor. 15, 19.) Ako se samo na tem svetu naše upanje v Kristusa stavi, smo nesrečniši od vsih ljudi — in lahko se še pristavi: od vsih stvari.

Tudi mutasta živina mora nekterikrat terpeti, ki ni davno toliko, kakor človek, kateri je postavljen, de nad njo gospoduje. Živina terpi na truplu ali človek tudi na duši, in ktera bolečina je hujši in grozovitniši, kakor dušna? — Živina ne občuti svoje muke tako močno, ker ne umé soditi, in ne more kakor človek svoje misli k duši obrniti. Živina pade, brez de bi vedila, v krilo narave, iz kteriga je prišla, ali človek obdarovan z razumom in s svestjo, hoče tudi razlog in uzrok vediti; kolikokrat nar manjši reč grize in mori človeka, ker mu neprenehama misel dušo muči: Kaj bo z menoj, kdo mi bo pomagal, de bom poterpeti zamogel? —

Na to vprašanje nam vera odgovori, ki nas uči, od kod težave in vse hudo na tem svetu pride, namreč od greha; kam nas poslednjič pelje: v večno življenje; kako zamoremo in kako moramo nadloge prenesti: z gnado božjo po izgledu Jezusa Kristusa.

Ti nevoljno prenašaš, in išeš tolažbe v svojim terpljenji. „Oh“ zdihuješ, „zakaj neki me je tako strašna osoda zadela, zakaj moram občutiti, da sim nesrečniši vseh nesrečnih? Tiho bodi, in ne govori tega, ubogi revček! osoda nima za te nobene tolažbe, osoda ti ne ozdravi tvojih ran, in ne reši vganke tvojiga terpljenja. Veruj, da Bog premodri tako hoče; on hoče, ko te s svojo očetovsko roko udari, da te s svojo desno zopet ozdravi. Bog nima veselja nad pogubljenjem človeka, in on vir življenja ni smerti vstvaril, (modr. 1, 13) temuče po grehu je prišla smert na ta svet. (Rim. 5, 12). Veruj in pokesaj se svojih grehov! — Terpiš in v svojim terpljenji tolažbe išeš: „Oh kdaj bo li konec mojiga terpljenja, kdaj me bo Bog poklical, da vender enkrat terpeti neham? — Nespametni! ali v tem tolažbo išeš, ko svoje terpljenje končati želiš? Ali te Večni ne more v terpljenje pahnuti, ktero ne bo imelo ne kraja, ne konca? — Ali morebiti gotovo misliš, da po smerti tako ni več življenja v večnosti, pa povej mi: Si ti tudi gotov, da ga ne bo!?! — Veruj in ne dvomi, ker povem ti, iz tega blaziga studenca vere se boš naserkal zdravila — sladke tolažbe v svoji bolezni. — Revček! obrni svoje oči proti nebesam, in poslušaj sladke besede tolažbe, ki ti jih vera govori: „Naše sadajno terpljenje je le kratko in majhno, pripravi nam pa večno slavo“. (II. Kor. 4, 17.) Sedajno terpljenje ni nič proti prihodnji slavi, ki se bo pri nas pokazala. (Rom. 8, 18); kar oko ni vidilo, uho ni slišalo, nobeno človeško serce ni občutilo, je Bog tistim pripravil, ki ga ljubijo. (1. Kor. 2, 9.) O kako velika tolažba v tih malih besedah žive vere! Ne obupaj, ki terpiš, terpljenje je kratko, in plačilo je večno. „Blagor tistim, ki jokajo, ker oni bodo potolaženi“. (Mat. 5, 4.)

(Konec sledi.)

Miloserčna sestra.

(Od Chateaubrianda.)

(Iz katoličkoga lista Zagrebačkoga.)

(Konec.)

Ravno med tem pa pride nje pomilovanja vredin mož domu, kjer najde nar veči žalost, ker ni bilo več nje, ki je njegov nar lepši kinč in veselje bila. Zvedivšiga, da je odšla v Barcelono, in mu oestro zabranila, zavoljo nje hišo zapustiti, neki čern sum silno prevzame. Ker si pa v ti otožnosti ni umel drugači pomagati, se vender le napravi,

je iskat; ali kmalo zgreši nje sled, in zastonj je bil ves njegov trud, zastonj je bilo vse njegovo vprašanje; nihče mu ne more od nje kaj naznaniti, in od nikjer se mu ona ne oglasi; nikjer je ni! ni je na polju! ni je v hiši staršev! v kateri se mu je zdela, da mu od vsih strani odgovarja smert s strašnim glasom razdjane ljubezni. Še le po dolgim nar marljivšim vprašanji po nji najde na zadnje tisto tužno mesto, kjer mu je krepostna in preblaga nevesta umerla. V svojim obupanji samo to od Boga prosi, da bi mu dovolil, ravno tako umreti, kakor je ona umerla, ktera mu je bila v življenji jedina tolažba in nar ljubši dragina. Spolniti sveto obljubo, ki jo je bila ubogi Elviri storila, se je sestra Jožefa k temu nesrečnemu možu koj podala, ter mu je preteško vojskovanje s smertjo kolikor toliko polajšala. Iz hvaležnosti do dobre sestrice za ljubeznivo in nježno skerb, s ktero je njemu in njegovi ranjki Elviri stregla, ji on podari vse denarje, zaroteč jo pri živim Bogu, vzeti, kar ji da in na to tudi on posvetno zapusti. Pa častita hčerka božja je želela, da bi tega dara ne bilo, s katerim je tako bogato plačana bila, ker ni mogla drugiga, nar slajšiga zadomestila svojiga truda čutiti; nje velikodušna nesamopridnost je bila namreč vedno v sveti zložnosti z vero kersansko.

S tem nar nesrečnišim bolnikom je zapustila tudi sestra s. Kamila to perbezališe vsih rev in težav, ter je sklenila na Francozko se poverniti. Vse kar je imela, je med siromake razdelila, in ker si še za potne stroške potrebniga ni prihranila, so se denarji po mestu nabirali, in vsak je rad dal, kar je mogel, da se le lepo odpravi mlada premagovavka smerti in mnogim odrešenica življenja. Kot jasno solnce je blisketala po sredi španskiga bogoljubnost te hčere božje; vse je blagoslovilo evangeljsko krepost; in Francozam prirojena serčnost in ljubezen do vsiga dobrega se je pokazala v svoji nar zalši svetlosti.

To junaštvo je zdramilo pazljivost cele Evrope, in krasno je bil povovljen spomin tako miloserčniga reda, ki ima toliko zaslug zastran revniga človeštva, in ki si s svojimi dobrimi deli dan na dan več prijatelov in spoštovavcov pridobi.

Na bojiših vojsknihih trum se so vidile hrabre in preblazene sestre s. Kamila, klečati pri ranjenicah brez razločka doma in jezika, zavezovati jim kervave rane in iskati nebeske slave na tistim mestu, kjer je sirovi vojak se bojeval za ponos in čast vojskniga lavorja.

Te svete hčere nas spomnijo hrabre čednosti svojih vrednih sestic, ki so v pušavah v sredi kervavih vojakov divjih narodov bolnišnice vstanovile, in s svojo dobrotljivostjo ljubezen do ediniga Boga nevernikom v serca vsadile; one nas domislijo vsak-

danjiga trudenja tistih ljudomilih duš, ktere pod imenam sivih sester v sredi ptujih nejevolj živé, in kterih nježno usmiljenje je vsim bolnim sercam preblago zdravilo. Znebivši se vsiga, kar je njih sercu milo in drago bilo, so z lepimi lastnostmi in krepostmi svoje mlade dobe iz tega napravile svetise Bogu nar ljubši in prijetniši, in vredne postale, poslavljene biti od moža svojiga časa nar slavnšiiga in narjasnišiga uma.

„Siva sestra“, pravi Chateaubriand, „ni zadovoljna dopernašati ljudomilih del, kakor „hči hiše božje“, samo znotraj zidov od kuge razdjaniga mesta, timveč jih razšira tudi zvonaj njega, kakor dišavo po širokih ravninah. Ona obiše nezmožno delavko v njeni hišici; in zares krasno je viditi žensko mlado, lepo in miloserčno v božjim imenu kot zdravnico celiti, oskerbovati siromaškiga kmeta. Nedavno nam je pokazal človek, ki nas je vodil, per enim mlinu pod verbam v sredi travnika hišico, v kateri so tri sive sestre prebivale, od koder so hodile noč in dan delavnim sirotam pomagat. Zagledalo se je na njimi kakor na vsimi drugimi lice vedro in zadovoljno, priča dušne in telesne nepokvarnosti; bile so polne nježnosti, pa tudi jim ni manjkalo potrebne stanovitnosti, de se nobeniga zlega ne ustrašijo in de jih bolniki radi slušajo. Posebno so bile znajdene v celenji udov ranjenih po padu ali po kakoršnih družih pri kmetih navadnih prigodkih. Kar je pa nar bolj opomina vredno, je to, de siva sestra ne opusti nikoli kako besedo od Boga redniku domovine na uho pošeptati, in de ni Bogu dopadljivšiga načina na svetu, kakor ljubezen do čednost v ljudske serca vlivati.“

Na Montmartru, gori prvih mučencov, ki se nad glavnim mestam prekristjanskiga kraljestva vzdiguje, je tudi viditi pri enim mlinu samostan miloserčnih sester s tremi posteljami. Nizek križ iz černiga lesa stoji pred vhodom. Z ravno tisto čedico ovac, iz ktere se je sestri Jožefi, ko se je bila v Barcelono podala, popotnica priskerbela, se preživi tudi ta majhen samostan, kjer ranjen in nezmožin posel in revež dobita okrepčalo, stanovanje in gotovo pomoč. Nadstojnica s. Kamila zajema iz svoje neusahljive in ljubezni plemeneče duše moč in krepkost, zadostiti vsim potrebam svojih zročencov. Vsako jutro jo najdejo prvi žarki v izhodu se veselečiga solnea pri postelji njeniga terpečiga brata, in kasne ponočne zvezde jo od njega domu spremijo, de se enmalo spočije. Ona se verne po lepih in gerdih stezah iz prijazniga mesta, ter nese pomoči in milošine dobrih ljudi svojim ubogim sirotam, ona se na svoji poti ustavlja pred durmi krasnih pohištév in bogatih plemenitnikov, sprositi revnim jetnikom milost in osvobodjenje; včasih se za-

derži, in dolgo je ni iz mesta, ali ostala je bila v temnih kočah, nesrečnim sužnikam solze otreči.

Leta 1830 je sprosila in rešila pet in štirideset že k smertni kazni obsojenih jetnikov in s tem dobrim delam je bila začela tisto leto; pa kakšno plačilo je neki za to imela? nove težave in novo terpljenje z njimi. Zavoljo tega reda jih je veliko obljubilo prav kersansko bogoljubnost in življenje in z njimi se so razprostranili blagodari njegovi. Njega dobrodelna moč nima sovražnikov v boju, nima meje o času miru, ona se razodeva v siromaških hišicah, vojaških šotorih in v jetnišnicah, kjer hudodelniki žalujejo in zdihujejo; ker kersanska ljubezen preleze vse kraje, kjerkoli misli, žalostniga tolažiti, in v njegovo dušo privabiti kes, de ji Bog krivico prizanese. Predgriški.

Zgodbe katolske cerkve.

Spisal Peter Hicinger.

(Dalje.)

Perva doba.

Začetik cerkve po Kristusu in apostelnih.

31. Djanje s. apostelnor: Andreja, Tomaša, Jakoba mlajšiga, Filipa, Jerneja in Materša.

Zraven dveh velikih apostelnov Petra in Pavla so se tudi drugi apostelni in učenci Jezusovi v raznih krajih sveta za vstavljenje svete cerkve trudili; vonder je od njih posebniga djanja večidel le malo znano, in to le iz starih pripoved.

S. Andrej je po razdelitvi apostelnov s. evangeli narpred v Evropejski Scitii oznanoval, to je v deželah nad Černim morjem, v zdanji Rusii; zatorej ga tudi Rusi svojiga posebniga priporočnika časté. Potem je obhodil Tracijo in Epir, dežele v zdanji Turcii, ter je prišel v Ahajo, greško deželo. Tukey v mestu Patrah jih je veliko k evangelski resnici pripeljal; se tudi ni bal, rimskiga oblastnika Egeja posvariti, ker ta ni hotel Kristusa praviga Boga in narvišiga sodnika spoznati. Zatorej je bil v ječo djan in pred sodnji stol postavljen; in ker ni nehal od skrivnost Kristusoviga križa govoriti, je bil obsojen kakor Kristus na križu smert storiti. Z veseljem je sprejel to sodbo, in na križ djan je dva dni živel, ter Kristusovo vero oznanoval, dokler ni duše iz sebe dal. To se je zgodilo krog l. 70.

S. Tomaž je razun Judeje obhodil Partijansko kraljestvo v Azii, ter je Partijanam, Medijanam in Perzijanam nauke kersanske vere oznanoval. V zadnje se je obrnil v Indijo; zatorej so se nekdanji verniki v Indii kristjane s. Tomaža imenovali; prišel je morebiti celo v Kitajsko ali Kinežko. V Indii je tudi smert za Gospoda svojiga prestal v mestu Kalamini ali Meliapuru, bil

je namreč s pušizo preboden; in sicer se je to zgodilo že po smerti s. Petra in Pavla.

S. Jakob, mlajši klican, je po odhodu drugih apostelnov škof v Jeruzalemu ostal; zato-rej je bil tudi v zboru o prašanji zastran Mojze-sove postave v pričo, in je svojo menitev enako s. Petru izgovoril. On je družbi vernikov v Jeruza-lemu veči trdnost dal; pa je tudi krog l. 60 list vsim Judovskim kristjanam zunej domače dežele pisal, v katerim jih je zlasti opominjal, vero z deli skazovati, in obilno moliti. Njegova pravičnost in miloserčnost je bila tolika, da so ga tudi Judje v časti imeli, in pravičniga imenovali. Molitve je posebno veliko storil, da je bila koža njegovih ko-len žuljeva kakor kamelinah. Njegovo življenje je bilo sploh oestro; mesa ni jedel ne vina pil; obleko je imel iz malovredniga blaga. Per vsim tem je vonder sovražstvo judovskih duhovnov in farizejev tudi na njega se obrnilo; obilno množenje kristja-nov jih je razserdilo. Bil je kakor prelomljivec Mojzesove postave, ko ravno deželni oblastnik še ni bil prišel, po povelji višiga duhovna Anaza nar pred kamnan, po tem pa z verh tempeljna veržen in z valjavske kolam popolnoma usmerten; bilo je l. 64.

S. Filip je Azijansko Scitijo v svoje delo prejel; poslednje dni pa je v Frigii, deželi Male Azije, preživel, kjer je z velikim trudam maliko-vavske vraže zatiral, in obilno število vernih pridobil. V zadnje je bil v Hierapolskim mestu po tožbi malikovavskih služabnikov križan; in s kam-njem usmerten krog l. 81.

S. Jernej (Bartolomej) je zunej Judeje ljud-stvam v Indii, ali kakor drugi pravijo v Arabii, s. evangeli oznanoval; tamkej jih je veliko h Kri-stusu spreobrnil, je tudi dosti truda in nadloge prenesel. Obornil se je potem nazaj v sprednjo Azijo, in je prišel v veliko Armenijo. Tu je kralja Polimija z kraljico vred in več mest h ker-šanski veri perpeljal. S tem je pa serd maliko-vavskih služabnikov obudil, kateri so kraljeviga brata Astijaga podkurili, da je aposteljnu živimu dal kožo odreti, in glavo odsekati.

S. Matevž se je dalj časa v Judeji mudil, kjer je krog l. 61 prvi evangeli, to je zapo-padik življenja in nauka Jezusoviga, na prošnjo spreobrnjenih Judov njim v poterjenje v hebrej-skim jeziku spisal. Druziga od njegoviga djanja to pripovedujejo, da je v Etijopii, to je v južni Arabii ali v enim delu Afrike s. evangeli oznano-val, in svoj uk z mnogimi čudeži poterdoval; med drugim je kraljevo hčer od smerti obudil. S tem čudežem je kralja Egipa in skorej vse njegovo ljudstvo h Kristusovi veri spreobrnil. Po Egipovi smerti pa je njegov brat in naslednik s. Matevža

umoriti zapovedal, ker je on k deviškemu življenju pregovoril Ifigenijo, poprejšnjiga kralja hčer, ktero bi bil uni rad v nevesto si vzel. Kraljevi vojsaki so s. Matevža ravno pred altarjem v obhajanji s. maše našli, ter so ga tam neusmiljeno umorili.

(Dalje sledi.)

Versta Oglejskih škofov in patriarhov.

(Spisal Peter Hicinger.)

(Dalje.)

62. Peregrin II. je bil patriarh od l. 1195 do l. 1204. Njegovi podložniki so veliko nepokoja, zoperstave in hudobije zoper njega počeli; le s po-močjo Urha, koroškiga vojvoda so bili nekoliko ukroteni.

63. Volker je bil Lajbrehtskirherske rodo-vine na Nemcih, in popred Pasavski škof na Ba-varskim; l. 1204 je prišel na Oglejski patriarski stol. Ker so Benečani Oglejsko posestvo v Istri na-se hotli potegniti, je patriarh Volker per papeži in cesarji pomoč iskal, in v shodu Nemških kne-zov v Avgsburgu na Bavarskim l. 1214 je cesar Friderik II. vse posestva in pravice v Furlanii, Istri, na Goriškem in Krajskim poterdil. Popred še l. 1207 je bil patriarh Volker v imenu vsih Nemš-kih knezov v Rim poslan, da je tam per velikim papeži Inocenci III. zastran Otona IV. govoril, kateri je potem v Rimu cesarsko krono prejel. l. 1216 je bil v Ogleji cerkven zbor zastran Goriškiga gro-fa, ki je vas Faro oropal in razdjal. — Patriarh Volker je umrl l. 1218.

64. Bertold iz Andehske rodovine v Tirolih, je bil celih 33 let Oglejski patriarh, od l. 1218 do 1251. Po njem je Oglejskim patriarham zopet obilniši čast dorastla. Ko je namreč l. 1232 cesar Friderik II. s svojim sinom Henrikom in z Avstri-anskim vojvodom Leopoldom v Oglej prišel, ga je patriarh Bertold s posebnim spoštovanjem sprejel; in zato je bila cerkev Oglejska za prvo celiga ce-sarstva spoznana, in patriarh Nemškim knezam per-štet. Pa nepokoji tistih časov so tudi patriarha Ber-tolda v vojske zapletli. V Italii ste se namreč dve stranke izbudile, ena je vlekla s cesarjem, druga je hotla dežele od cesarjeve oblasti odtergati; zmešnjavo je še to pomnožilo, ker je bil cesar pa-pežu nasprot. Patriarh Bertold je bil na strani Fri-derika cesarja, svojiga deželskiga poglavarja, in mu je pomagal v njegovih vojskah gotovo z nobe-nim dobičkom. Drugej je ta patriarh iskal le mir storiti; Benečane in Padovance, ki so za neko otro-čarijo boj med saboj začeli, je upokojil; in razpor z Meranskimi vojvodi v Tirolih zastran Isterskiga in Krajskiga posestva je v miru poravnal; še je

od teh vojvodov Slovenji Gradec na Štajerskim Oglejski cerkvi perdobil.

65. Gregor iz Montelonške rodovine na Laškem je bil patriarh od l. 1251 do 1269. Pod njim je Oglejska cerkev do nar večiga posestva prišla. Zakaj ko so Koroški vojvodje Oglejske dežele napadli, sta Česki kralj Otokar in Solnograški nadškof vojsko ubranila, in mir napeljala, kjer je bilo patriarhu več zemelj v Furlanii in poglavitno mesto Krajnskiga, namreč Ljubljana, z več grajšinami prepušeno. To je bilo l. 1261. — Pa ravno pod tem patriarham se je začela deželjska oblast patriarhov tudi manjšati. Benečani so že dolgo poželjivo gledali na Oglejske dežele; v mnogih vojskah tistih časov, ki so Italijanske in Nemške dežele nepokojile, so pa lepe priložnosti našli, si kaj tistiga posestva perlastiti. Vzeli so Mulje po sili; Pareč in Pul, Umag, Montona in Novigrad so se jim samovoljno podali. To se je še zato pred zgodilo, ker je po smerti patriarha Gregorja Oglejska cerkev skozi štiri leta do 1273 brez poglavarja bila.

66. Rajmund iz Turnske rodovine je bil patriarh od l. 1273 do 1299. Benečani so dalje hrepeneli po Oglejskem posestvu v Istri; vzeli so s silo Koper in druge kraje. Tedej se je patriarh Rajmund do cesarja Rudolfa I. podal, ki je takrat ravno na Koroškem bil, in je po njem Koper nazaj dobil. Od Tersta pa so bili Benečani z združeno močjo Teržančanov, patriarha in Goriškiga grofa Alberta odgnani. L. 1282 so bili v Oglejskem cerkvenim zboru sklepi zavoljo obhajanja godu ss. Hermagora in Fortunata storjeni.

(Dalje sledi.)

Sedajnji obšir katoliške cerkve.

Spisal Valentin Sezun.

(Dalje.)

XIII. Avstriansko cesarstvo.

Slavonsko (kraljestvo.)

Ta dežela se meji proti zahodu s Hervaškim, sever pa jo ločite od Ogerskiga Drava in Donava, od turške Boznije in Srbije pa Sava. Vsih prebivavcov v Slavoniji bo do 600.000; provincial — Slavonsko namreč jih ima 348.400, slavonska Granica pa 251.600.

A. Provincial-Slavonsko je dalej razločeno v

- a) Pošegansko županijo z 81.170,
- b) v Veroviško županijo z 158.600 in
- c) v Sremsko županijo z 110.630 ljudi.

B. Slavonska Granica je razdelena v

- a) Gradiskanski regiment z 59.450
- b) v Broški regiment z 69.400,

c) Petrovaradinski z 95.500, in

d) v Čaikaško okrožje z 26.850 ljudi.

Katolčanov latinskiga reda je na Slavonskim do 310.000, tih je do 145.000 v Zagrebsko škofijo na Hervaškim perpisanih; tih družih 167.400 pa ima svojo škofijo v Diakovaru. Sedanji Diakovarski škof je gosp. Jožef Kukovič, rojen v Zagrebu 29. Listopada 1782. V stolnim kapitelnu so veliki prošt, lektor, kantor, kustos, naddiakon in 3 drugi korarji.

Gerško-katolčanov je v Slavoniji 1190, ki imajo 2 fari (šid in Petrovce) v Sremski županiji, in so v Križaniško škofijo na Hervaškim peršteti. Tih družih 288.810 Slavoncov so pa več del Staroverci, razun nekaj Kalvincov in Judov. Staroverci so Serbi, ki so se bili v l. 1690 pod svojim patriarham Arzeniam Černovičam iz Turškiga v te tistikrat od Turkov grozno razdjane kraje vselili. Oni imajo v Slavoniji 1 nadškofijo v Karlovcih Petrovaradinskiga regimenta. Njih nadškof, ki je l. 1848 tudi imé patriarha dobil, je zdaj Jožef Rajčić. Dalje je 1 staroverska škofija tudi v tergu Pakrač Pošeganske županije. Sedanji škof tu je Štefan Kragujevič.

A. V Provincial-Slavoniji so:

a) Osek (Esseg), mesto in terdnjava na desni strani Drave, čez katero dolgi most na Ogersko pelje. Tu je 12.000 prebivavcov. Katolčani imajo 3 fare in 5 cerkvá, med kterimi je sv. Mihaela nar stariši. Staroverci, kterih je v mestu in okoli do 5200, imajo v Oseku svojo faro. b) Terg Diakovar, kjer je škofiski sedež, ima lepo stolno in farno cerkev in čez 2100 ljudi, kteri so razun 30 Starovercov vsi Katolčani. c) Hok (Ujlak) knezo-Odeskalkov terg z 3400 ljudi. Tukaj je samostan Franciskanarjev, in v njih cerkvi počivajo trupla Lorenca, Bozniškiga vojvoda, in sv. Janeza Kapistrana. Poslednji je bil v l. 1385 na Neapolitanskim rojen in se je tam čez 30 let trudil čistost katoliške vere zoper zmote fraticelov varovati in te krivoverce spreobrniti. Ko se je bila ravno tistikrat Husova kriva vera bolj in bolj razpenjati jela, ga je bil papež Nikolavž V. kot svojiga pooblastenca in pridigarja pokore na Nemško poslal. Janez je pridigval po latinsko; ljudje so ga imeli kakor poslanca božjiga. Majhne postave in suh, ni on nikoli mesa jedel ali vina pil, in je bil od vedniga posta le kost in koža. Ali glas njegov je bil močaa, do 16.000 Husitov se je bilo po njegovim trudu zopet h katoliški veri nazaj podalo. Od izhodniga juga je tistikrat kersanstvu strašna šiba žugala. Turški sultan Mohamed II. je bil namreč peršel z 150.000 Turki pod Beligrad, de bi to terdnjavo in ž-njo celo Ogersko kraljestvo si persvojil. Janez Kapistran vidi nevarnost, budi Ogrec z svo-

jimi pridgami, in je tako srečen jih 60.000 vzdigniti in takratnemu ogerskemu vojvodu Janezu Korvinu Huniadu jih v pomoč perpeljati. Premagali so bili kristjani dvoje nevernike l. 1456. Ali velik trud sv. Janeza, s križem v rokah je bil on vedno kakor vojvod per levi strani kersanske armade, Huniad z mečem pa na desni — in nezdrav zrak od toliko mertvih in ne pokopanih trupel okoli Beligrada, je bil sv. Janeza Kapistrana perpravil na smertno posteljo; 23. Kozoperska 1456 je on v lloku per Franciskanarjih umrl; njegov prijatelj in nar slavniši vojvod Ogrov Jan. Huniad je bil že poprej 11. Velkoserpana v Zemlinu v njegovih rokah od tiga sveta se ločil.

d) Fruska Gora z naržlahtnišimi tertami nasajena ima 12 staroverskih samostanov, zato ji tudi nekteri pravijo sremsko (simsko) Athos. e) Pošega per vodi Urliava ima čez 4480 katolčanov in 370 Starovercov. Pervi imajo tu zalo cerkev sv. Terezije in 2 druge cerkvi. f) Pakrač, sedež staroverskiga škofa s 1000 prebivavci, ima farno cerkev M. D. vnebovzetja, kamor je čez 2720 katolčanov perpisanih. Od tod so bili doma strašni Panduri (Rothmäntler), ki so bili pod svojim polkovnikom Francam bar. Trenk 1740—1746 z grozovitnim morjenjem, požiganjem in ropanjem Bavarce toliko oplašili.

V Slavonski Granici:

a) Petrovaradin (Peterwardein) vstric ogerskiga Novigasada per Donavi, silno močna terdnjava, ima brez vojašine do 3030 ljudi, kterih je čez 2000 katolčanov. Farna cerkev sv. Jurja nekđaj Jezuitarska, je prav lepa. b) Karlovec, še nižej per Donavi, ima do 6000 ljudi, kterih je 1050 katolčanov, 4900 pa staroverskih Serbov. Tukaj je sedež nadškofa in patriarha vsih Starovercov Avstrianskiga cesarstva. Njega ne voli vlada, ampak 75 staroverskih poslancov iz duhovšine, mestnjanov in vojašine se snide skupej in si odbere noviga poglavarja, kteriga potlej ogerski kralj poterdi. — Zunaj mesta na višavi je cerkev Maria miru (Mariafried), ki je tam sozidana, kjer so bili l. 1699 poslanci cesarja Leopolda I., Rusovskiga cara Petra I., Poljskiga kralja Augusta II., Benečanske republike in Turškiga sultana Mustafata II. zbrani, in so bili 26. Prosenca 1699 srečen mir z Turki storili, v kterim je bilo Ogersko zopet pod kersansko vlado peršlo. c) Zemlin nasprot turškiga Beligrada, kupčijsko mesto z 9200 ljudi, kterih je do 3000 katolčanov, ti drugi so večidel staroverski Serbi. d) V sredi posebno z turšico in pšenico obdarovaniga polja je velika vas Stara-Pazua, ki ima 4000 samih Kalvincov.

Slavonija je bila že v 10. stoletji pod oger-

sko oblast peršla in v nji ostala do l. 1526. V tim letu je bil turški sultan Suleiman II. Beligrad in potlej veliko Ogerskiga vzel, in odslej je ta tako rodovitna dežela noter do l. 1699 zdihvala pod turškim jarmam. Skozi njo so hodile turške derhali prot Avstrii, in tako je bila ta zemlja pravi pušavi podobna postala. De bi bili ti prazni kraji zopet z ljudmi napolnjeni, je bil cesar Leopold I. staroverskim Serbam dovolil, de se smejo iz Turškiga sem vseliti. Peršli so bili oni s svojim patriarham Arzeniam Černovičem l. 1690, posedli mejne strani prot Turškimu v Slavonii in na Ogerskim.

Zgorej imenovani 3 regimenti slavonske Granice so postavljeni v l. 1750, batajlon Čaikistov pa l. 1764.

Perstavimo sem še Banaško Granico.

Ta ima 224.530 ljudi, ki so v 3 regimente Nemško-Banaški od l. 1767, Valaško-Banaški od l. 1767 in Ilirsko-Banaški od l. 1828 razdeljeni. Večidel tih Graničanov so Staroverci, katolčanov je malo in so v Čanaško škofijo v Temesvaru peršteti.

Vsa Granica od Dalmacije do Bukovine ima skup (v Sedmograškim do 170.000) 1 milijon in 226.000 ljudi. Njih je čez 800.000 Slovanov, t. j. Hervatov, Slavoncov in Serbov v hervaški, slavonski in banaški Granici; 150.000 je Valahov (Rumunov) v banaški in sedmograški Granici, v ti poslednji tudi nekaj Madžarov in Sikulcov, Nemci so v Slavonski, Greki pa, Judje in Cigani po vsi Granici. V Petrovaradinskim regimentu prebiva v vaseh Hertkovce in Nikinče tudi do 1900 Klementinov, ki so se v 18. stoletji iz turške Albanije sem vselili in dozđaj v sredi ptujih narodov svojo čudno nošo in jezik ohranili.

Nar več Graničarov je Starovercov, ki imajo 438 fará; za tim pridejo Katolčani z 318 fará in 2 podfarmi. Gerško-katolski Graničari imajo 149 fará (9 v Hervaski in 140 v Sedmograški Granici; Kalvinski Graničari imajo 83 fará, Luteranski 4 in Socinianski (v Sedmograškim) 10.

(Dalje sledi.)

Razgled po kersanskim svetu.

Pretečeno nedeljo je bil pastirski list, kteriga so škofje na Dunaji zbrani vsim vernim Avstrijskiga cesarstva pisali, v Ljubljani po vsih cerkvah per dopoldanji in popoldanji božji službi iz kancelna bran. Natisnjen je bil tudi per g. Blazniku v slovenskim jeziku v veliko iztisih, kterih primerno število so že pretečeno saboto na vse slovenske škofje razposlalo. V več ko tri tavžent iztisih bo leto važno in imenitno pastirsko pismo po domači škofii razdeljeno, de se lahko vsakteri, kterimu so cerkvene reči per sercu, z njim soznani. Ker je zlo obširin, ga bomo po celi obsegi le potlej v Zgodnjo Danico vzeli, ko bi jih več vošilo, ga tudi tukej natisnjeniga imeti.

Na Dunaji je navada, da grejo mestnjani vsako leto v praznični procesiji na božjo pot v Maria-Cel na gornim Štajerskim. Ker je letas Dunaj še pod obsedo, so pobožni Dunajčanje že skerbili, da morebiti procesija ne bo dovoljena; zato so se s ponižno prošnjo k svitlimu cesarju podali; ker je moliti za vse „stanove“ potrebno, so cesar to prošnjo radi dovolili. Na to se je procesija po navadni šegi pred sv. Petram tisti dan na slovečo božjo pot vzdignila.

Katoliška družba na Dunaji je v lepim nagovoru zbranim škofam serčne vošila za dober tek njih posvetovanja naznanje dala. Solnograški kardinal in nadškof so v imenu vsih škofov družbi odgovorili, da njene perzadeve za katoliško vero poterdijo in pohvalijo; tudi želje izrečejo, da bi kmalo veliko takih družb v Avstrii vstalo in se razcvetelo.

Tudi papež Pij IX. so v prijaznim pismu, ki so ga lanskemu predniku nemškega katoliškega društva pisali, dopadajenje svojiga očetovskega serca, ki vse narode v ljubezni objame, pokazali nad blago serčnostjo, s katero se udje tega društva za katoliško cerkev vojskujejo.

Semertje se tudi ljudje v molitvine družbe sklepajo, da bi z združenimi prošnjami oblake prederle in do trona božje milosti segli, ter zadobili od Boga, da bi bili dnevi strašnega obiskanja, s katerim ljudstva kaznuje, perkrajsani. Na Ogerskim se je zvezda rešenja že zasvetila, ker združeni avstrijsko-rusovski armadi po kresu zmirej po sreči gre, in se letá zmirej naprej pomika. Po hudi bitvi je mesto Rab v oblast avstrijske armade padlo. Cesar sami, ki so bili blizu vojske pričujoči, so 28. dan p. m. z prvim oddelkom armade v premagano mesto prišli. Komornsko terdnjavo pa so Ogrji sami zapustili, ker kolera in kužna vročinska bolezen v terdnjavi tako strašno razsajata, da se je bilo bati, da bi skorej vse ne pomerlo. Mnihi v Presborku lepe izgleda keršanske ljubezni dajejo; miloserčni bratje si v bolnici z vso močjo prizadevajo; nekaj se jih je tudi k armadi podalo, da ondi ranjene oskerbujejo. Zdej so tudi Franciskanarji in Kapucinarji perstopili, kateri v vojaški bolnici bolnikom strežejo. Nekej vojakov, ki jim je bila poprej ta strežba izročena, se je zatorej zamoglo k armadi podati.

Na Nemškem bo kervavi punt kmalo zadušen; Karlsruhe, poglavitno Badnansko mesto, so že Pruski vojaki dobili; začasna republikanska vlada in nekej Frankobroških poslancov je zbežalo v Frajburg; nekteri nar grozovitniših puntarjev so jo tudi že na švajcarko potegnili.

V Rimu so mestnjani 22. dan pretečeniga meseca strašno noč imeli. Kanoni so pred mestam pokali, da se je zemlja tresla. Per vratih sv. Pankracja je bil zid v več krajih že podert in prestreljen. Ondi so francozki vojaki v mestu derli; vstala je med njimi in med puntarsko armado strašna morija, da jih je od obeh strani silo veliko padlo. Francozje so kar so nar hitrejši mogli verte na hribu Janikulu posedli; zvonovi na Kapitolu in kar jih je per cerkvah še ostalo, so s strahovitnim glasom zvonili; puntarska vlada je vse, katerikoli orožje nositi zamorejo, na zagraje (barikade) gonila, se Francozam zoperstaviti — in zares zazdej Fran-

cozje Rima še niso mogli premagati, če ravno njih armada 40.000 vojakov ima. — Francozko ministerstvo je unidan po pismu Papeža prašalo, kaj de misli storiti, kadar bojo Francozje Rim obsedli? Sv. Oče so jim, kakor se bere — odgovorili, da bodo šli v Bolonijo in se pod avstrijsko varstvo podali.

Na Štajerskim v Celji in v Modriči, bliz Laških toplic, se je Kolera prikazala. Na železnice stacjonu Spielfeld je 7 oseb na naglama umerlo.

Darila za papeža Pija IX.

Od poprej . . . 1618 gld. 16 1/2 kr.

„V spoštovanje vidniga in nevidniga pastirja katoliške cerkve . . .	1	„	—	„
En ne imenovan	1	„	—	„
Gospod Janez Irkič, kantonski komisar v Mirni	1	„	—	„
— Karl Ovsenek, aktuar v Mirni .	1	„	—	„
— Juri Klarici, oskerbnik „ .	1	„	—	„
— Anton Bitenc, orglar „ .	1	„	—	„
— Janez Kersnik, aktuar „ .	1	„	—	„
— Janez Avbel, grajsinski posestnik v Mirni	1	„	—	„
— Janez Kosem, grajsinski pomagač v Mirni	—	„	20	„
— Franc Košir, mesar v Mirni .	—	„	20	„
— Jožef Zaplatar, kerčmar pri sv. Heleni	—	„	20	„
Farna soseska v Mirni per daritvi .	9	„	20	„
Gospod U. L. F. M. v Šent-Vidu na Koroškem	3	„	—	„
M. W. v Šent-Vidu na Koroškem .	1	„	—	„
Gospod J. S., duhoven v Šent-Vidu na Koroškem	2	„	—	„
Alojziansko društvo na fari sv. Jakoba na Slovenogoriškem pri Mariboru, sledečim glasom:				
„Otec (Oče) sveti Pij deveti!				
Veoma slični Jezusi:				
Na križ pribiti, iz križa vzeti, Smil'ite se nam v Kristusi“ .	5	„	—	„
Gospod Juri Cvetko, kaplan na fari sv. Jakoba na Slovenogoriškem pri Mariboru	9	„	—	„
K. P—r. v Ljubljani	1	„	—	„
Iz Ježce	7	„	45	„
Gospod Janez Brodnik, fajmošter v Velicah Laščah	10	„	—	„
— fajmošter in farna soseska per sv. Ozvaldu: „Živi kamni darujejo Vogelnemu kamnu, sklenjeni z njim z vezjo vere in ljubezni“ .	12	„	—	„
„Nekej ovčic iz Moravske fare svojimu vikšimu pastirju Piju IX.“ .	8	„	30	„
„Iz Mnišijo sv. Očetu papežu Piju IX.“	20	„	—	„

Skupej . . . 1716 gld. 21 1/2 kr.

*) Alojziansko društvo za s. Očca Papa Pija devetoga (der Aloisianiſche Piusverein) se tukej razumevajo one brumne duše, ktere so svojo pobožnost krog šest nedel na čast sv. Alojziju tudi leta 1849 opravljale, ter na god sv. apostolov Petra in Pavla rečeni dar na altar položile — živoj vero, terdnim zaupanjem, gorečoj ljubezno. Op. J. C.